

Список використаних джерел:

1. Черненко О.А. Деякі аспекти правового статусу державних підприємств за чинним законодавством України / О.А. Черненко // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 8. – С. 40-42.
2. Лямцева Т.В. Правове забезпечення виробничо-господарської діяльності державних спеціалізованих сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 12.00.06 / Т.В. Лямцева; Нац. юрид. академія України ім. Я.Мудрого. – Х. – 2001. – 20 с.
3. Багай Н.О. Поняття та ознаки державного комерційного сільськогосподарського підприємства: проблеми законодавчого регулювання / Н.О. Багай [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/soc.../bagay.pdf>
4. Уркевич В. Ю. Аграрні правовідносини в Україні: дис. на здоб. наук. ступ. д-ра юрид. наук.: 12.00.06 / В. Ю. Уркевич. – Харків, 2007. – 342 с.

Кравець Н.В.,

*пошукувач кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Одним із основних напрямків запровадження та реалізації принципу екологізації аграрного виробництва є раціональне та екологізбалансоване використання земель сільськогосподарського призначення та інших природних ресурсів у процесі виробництва продукції рослинництва і тваринництва. На сьогодні проблема раціонального та ефективного використання земель сільськогосподарського призначення дедалі ускладнюється. Рівень використання цих земель у сучасних умовах настільки критичний, що подальша деградація земельних ресурсів у сільському господарстві може мати катастрофічні наслідки, які позначаються і на загальному рівні продовольчої безпеки країни, і на

розвитку сільських територій [1, с.61-62]. Характерними ознаками сучасного сільського господарства є моральна та фізична застарілість сільськогосподарської техніки, обладнання, технологій, висока ресурсно-, відходо- та енергоємність виробничих процесів, спотворена й незбалансована структура аграрного сектору економіки. За таких умов аграрне виробництво суттєво впливає на деградаційні зміни у природному середовищі, включаючи виснаження природного потенціалу землі, забруднення біосфери тощо [2, с.407]. Нераціональне використання земель сільськогосподарського призначення в Україні призвело до зниження родючості ґрунтів, поширення ерозійних процесів, збільшення площ забруднених і деградованих земель.

При цьому ст. 14 Конституції України проголошує землю основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Аналогічне положення закріплено і у ст. 1 Земельного кодексу України. Вбачається, що перш за все, це положення стосується земель сільськогосподарського призначення, адже саме вони посідають перше місце у переліку категорій земель, визначених ст. 19 Земельного кодексу України.

На сучасному етапі, пов'язаному з запровадженням і реалізацією принципу екологізації аграрного виробництва, нагальною стає потреба в розробці нової сталої екологоспрямованої концепції використання земель сільськогосподарського призначення, яка б виходила з пріоритету їх охорони. Взагалі, концепція сталого розвитку в галузі вирішення екологічних проблем спирається на: раціоналізацію використання усіх видів природних ресурсів з урахуванням можливості їх відновлення; створення безпечних умов для життєдіяльності людини; зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище для збереження властивостей біосфери та її компонентів; орієнтацію на тривале поліпшення екологічної обстановки; рівність інтересів сучасного та майбутнього поколінь; врахуванні при плануванні виробничо-господарської діяльності не лише економічної складової, але й екологічних та соціальних її наслідків тощо. Виходячи з викладеного, доцільним й актуальним вбачається внесення змін до чинного земельного законодавства, зокрема до ЗК України, щодо заміни словосполучення «раціональне та ефективне використання земель сільськогосподарського призначення» на більш доречне у сучасних умовах «екологозбалансоване використання земель сільськогосподарського призначення». Концепція раціонального вико-

ристання не відповідає вимогам часу і, більше того, як вже зазначалося вище, є категорією оціночною, отже не дає чіткої відповіді на питання, яким чином здійснювати це раціональне використання. Обов'язок землевласників і землекористувачів ефективно здійснювати використання земельної ділянки, призначеної для аграрного виробництва, взагалі є незрозумілим. Адже ефективність сільськогосподарської виробничої діяльності, з огляду на основні засади комерційної (підприємницької) господарської діяльності, є справою самого аграрного товаровиробника, і взагалі – його метою. Тим більше, що занадто ефективне використання земель сільськогосподарського призначення як основного засобу виробництва може мати зворотній негативний ефект для цих земель як об'єктів навколишнього природного середовища. Як справедливо зазначається у спеціальній літературі, на сьогодні аналіз практики господарської діяльності у сільському господарстві свідчить про те, що економічні інтереси носіїв земельних прав при використанні виробничого потенціалу закріплених за ними земель стали превальювати. Екологічні ж наслідки господарської діяльності перестали ними враховуватися [3, с.288].

У зв'язку з цим, як вбачається, категорію «екологізбалансоване використання земель сільськогосподарського призначення» слід віднести до основних обов'язків землевласників і землекористувачів і закріпити окремими пунктами у ст. 91, 96 ЗК України. Окрім того, доцільно й у ст. 5 ЗК України «Принципи земельного законодавства» у п. г) «забезпечення раціонального використання й охорони земель» замінити словосполученням «забезпечення екологізбалансованого використання й охорони земель». А у спеціальному підзаконному акті – постанові Кабінету Міністрів України – мають знайти закріплення визначення поняття та вимог екологізбалансованого використання земель сільськогосподарського призначення, розроблені на основі останніх досягнень аграрної науки. У запропонованій вище постанові могли б бути санкціоновані агротехнічні правила й нормативи, які на сьогодні або існують у формі окремих стандартів (в тому числі, ще затверджених за часів існування СРСП), або актів рекомендаційного характеру, або взагалі відсутні (не визначені). Так, наприклад, для сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на рослинництві, доцільно було б запровадити такі нормативи, які передбачали б застосування ґрунтозахисних технологій

землеробства і засобів обробітку ґрунтів; застосування систем екологічних сівозмін з урахуванням ґрунтових і кліматичних умов основних зон держави і спеціалізації сільськогосподарських товаровиробників; зменшення пестицидного навантаження на навколишнє середовище; внесення мінеральних добрив раціональним способом в науково-обґрунтованих дозах; проведення заходів щодо покращення природних сінокосів і пасовищ та ін. А з боку держави необхідним вбачається посилення контролю за використанням земель сільськогосподарського призначення, а також забезпечення фінансування землеохоронних і ґрунтозахисних заходів.

Список використаних джерел:

1. Шульга М.В. Сільськогосподарське землекористування – умова сталого розвитку сільських територій // Сучасні досягнення наук земельного, аграрного та екологічного права: зб. матер. круглого столу (24 травня 2013 р.) / за ред. Шульги М.В., Саннікова Д.В. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. – С. С. 60-62.
2. Статівка А.М. Деякі принципи екологічної політики в сільському господарстві України // Правове життя сучасної України: матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20-21 квітня 2012 р.). Т. 3 / відп. за вип. В.М. Дьомін / Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса: Фенікс, 2012. – С. 407-408.
3. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монограф. / [А.П. Гетьман, М.В. Шульга, А.М. Статівка та ін.]; за ред. А.П. Гетьмана та В.Ю. Уркевича. – Х.: Право, 2012. – 448 с.

Кривко М.Є.,

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
здобувач кафедри земельного і аграрного права*

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ПОСТАВКИ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ТОВАРОВИРОБНИКАМИ

Реалізація лікарських рослин може здійснюватися сільськогосподарськими товаровиробниками за допомогою договору поставки. Спеціальне правове регулювання відносин поставки лікарських рос-